

Motion till riksdagen 2005/06:Ub554

av **Torsten Lindström m.fl. (kd)**

Utgiftsområde 15 Studiestödet

Förslag till riksdagen

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en höjning av studiebidraget för gymnasieelever till 1 050 kr/månad.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om inackorderingstillägg.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om indragen studiehjälp vid skolk.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om rätt till information för föräldrar till myndiga elever vid skolk.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att på sikt höja studiebidragsdelen till 50 %.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om avskaffande av fribeloppet utan att bidragsdelen i studiebidraget påverkas.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att höja åldersgränserna i studiemedlet till 55 år.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att återinföra de tidigare reglerna för dispens för extra studiemedel.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en bonus för den som i förtid återbetalar sina studieskulder.

Fel! Okänt namn på

10. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag för budgetåret 2006 anslagen under utgiftsområde 15 Studiestöd enligt uppställning:

Anslag (tusental kronor)	Regeringens förslag	Anslagsförändring
25:2 Studiemedel (nej till fler högskoleplatser) (höjd åldersgräns)	11 791 896	-586 000 +22 000
25:4 Rekryteringsbidrag (nej till rekryteringsbidrag)	1 641 809	-1 641 809
25:7 Bidrag till vissa organisationer.	63 376	-63 376
Summa för utgiftsområdet	22 130 455	-2 269 568

Inledning

I föreliggande budgetmotion lägger Kristdemokraterna grund till ett studiestödssystem som är enklare, rättssäkrare och tryggare för alla. Kristdemokraterna utvecklar förslagen på de här berörda områdena i motionerna *Gymnasieskola, Högskola, Yrkeshögskola* och *Vuxnas lärande*.

Gymnasiestudier

Höjt studiebidrag för gymnasieeleverna

Den som är yngre än 20 år och studerar vid en gymnasieskola har rätt till studiehjälp. Denna består av studiebidrag, extra tillägg och inackorderingstillägg. Studiehjälpen innebär en markering att studier vid gymnasieskola är viktigt och bör uppmuntras. Kristdemokraterna anser att studiebidragsdelen ska höjas och föreslår en nivå på 1 050 kronor per månad. Denna förändring bör träda i kraft den 1 januari 2007.

Inackorderingstillägg

Inackorderingstillägg är en form av studiehjälp för studerande vid t.ex. folkhögskola, fristående gymnasieskola eller rikshinternatskola och ett bidrag för kostnader för boende och hemresor. Det är bekymmersamt att CSN i sin tillståndsgivning vad gäller inackorderingstillägg kraftigt begränsar möjligheten för barn till låg- och medelinkomsttagare att fullt ut tillgodogöra sig friheten att t.ex. välja att gå på en fristående gymnasieskola. Fler av de fristående gymnasieskolorna får ett förhållandevis stort antal ansökningar från intresserade ungdomar från andra orter i Sverige än den egna kommunen. Problemet

Fel! Okänt namn på

är att CSN inte beviljar inackorderingstillägg till utifrån kommande elever. CSN:s policy gör det mycket svårt för dessa ungdomar att förverkliga sin dröm om att få gå på ett fristående gymnasium. Kristdemokraterna anser att en översyn av CSN:s praxis bör göras när det gäller inackorderingstillägg, särskilt vad gäller elever som vill gå på fristående gymnasium utanför hemorten.

Indragen studiehjälp vid skolk

Att studera på heltid innebär att en elev ägnar hela sin arbetstid åt studier och kontinuerligt deltar i undervisningen. Skolarbetet måste uppta den huvudsakliga tiden av dagen. Studiehjälpen ska tolkas som en uppmuntran till studier med ett motkrav på studieprestation. Kristdemokraterna anser därför att kraven på prestationer och kontroll av dessa bör öka. Det finns därför anledning att se över dagens system, eftersom det kan ta relativt lång tid innan CSN agerar. Kristdemokraterna föreslår därför att ett system införs där delar av studiehjälpen ska kunna dras in omedelbart av CSN om uppenbart skolk föreligger.

Rätt till information

En familjs ekonomi kan drabbas hårt av att studiebidraget dras in för en gymnasieelev på grund av att eleven skolkar. Föräldrarna har försörjningsansvaret för gymnasieeleven intill 20 års ålder men har idag ingen självklar rätt till information om elevens uppförande i skolan, t.ex. att han eller hon skolkar. Kristdemokraterna anser att detta ska lösas genom att rätten att informera föräldrar till myndiga elever vid skolk skrivs in i skollagen.

Korttidsstudiestöd

En kristdemokratisk grundtanke är att skapa ett enkelt och sammanhållet studiemedelssystem. Korttidsstudiestödet är avvikande till sin form, eftersom det inte är CSN som fördelar medlen utan fack- och studieförbund. Kristdemokraterna anser att stödet bör upphöra och att eventuella behov av korttidsstudiestöd får finansieras inom studiemedlet. Se nedan.

Fel! Okänt namn på

Universitets- och högskolestudier samt vuxenutbildning

Allians för Sverige föreslår att det s.k. rekryteringsbidraget avvecklas. Besparingen i den offentliga sektorn uppgår till 1,6 miljarder kronor 2006.

Kristdemokraterna, tillsammans med de andra partierna inom Allians för Sverige, anser att rekryteringsbidraget bör utgå som studiestödsform. Detta är en del av en reform för ökad tydlighet och rättvisa i studiemedelssystemet. Vi ansluter oss till tanken att alla ska ha ett likvärdigt studiemedel. Genom ett studiemedelssystem med en nivå för alla blir det i första hand resultat i form av ett större lönekuvert och rikare liv som ska motivera till studier.

Höjd bidragsdel

Studiestödssystemet ska konstrueras så att många attraheras av högre studier samtidigt som det uppmuntrar till personligt ansvarstagande för den egna ekonomin och därmed också indirekt för samhällets ekonomi. På sikt bör principen hälften bidrag, hälften lån gälla, vilket bör ges regeringen tillkänna.

Slopat fribelopp

Fribeloppet är den maximala inkomst som en student får ha per kalenderhalvår utan att studiemedlen eller rekryteringsbidraget minskas. Vi anser att inkomsttaket ska tas bort, dvs. det ska vara fritt för studenter att komplettera bidragsdelen med eget arbete utan att bidragsdelen påverkas. Ett högre bidrag kombinerat med borttaget inkomsttak ger möjlighet att minska studielånen. De föreslagna förändringarna ska också kompletteras med höga krav på resultat och principen att lånen ska betalas tillbaka. Att lånen ska betalas tillbaka i sin helhet utgör ett incitament att hålla lånedelen låg. Den enskilde studenten uppmuntras till personligt ansvarstagande för sin ekonomi. Uppmuntran i kombination med krav när det gäller studieresultat är en god modell för framtidens studiestöd.

Höjd åldersgräns för studiemedel

För dem mellan 41 och 50 år finns en s.k. lånetrappa där den som fyller 41 år under kalenderåret kan låna i högst 220 veckor, och den som fyller 50 år kan låna i högst 40 veckor, dvs. en nedtrappning med 20 veckor per år. Våren 2005 föreslog Socialdemokraterna höjda åldersgränser i både studiemedlet och rekryteringsbidraget till 54 år. Kristdemokraterna har tidigare krävt 55 år som åldersgräns. 55 år är en mer vedertagen åldersgräns då t.ex. studiebidrag på utbildningar till bristyrken i dag beviljas t.o.m. 55 års ålder. Kristdemokraterna vill införa en höjning av åldersgränsen fr.o.m. den 1 januari 2006.

Dispensreglerna

En studie från Högskoleverket visar att över hälften av landets högskolor ser den nya hårdare tidsgränsen för studiemedel som ett problem. Det ”nya” studiestödssystemet har därtill lett till att det är mycket svårt att få dispens för studiemedel till mer än 12 terminer. Det innebär att många studenter riskerar att tvingas avbryta sina studier för att de inte får studiemedel, framförallt de som läser vid längre utbildningar och tidigare har studerat på högskolan. Genom detta kommer studenternas ekonomiska bakgrund att få större betydelse för möjligheten att fullfölja långa universitetsutbildningar och därmed motverkas arbetet med att bryta den sociala snedrekryteringen. Vi anser att alla som har studerat fyra år eller mer vid en lång sammanhållen utbildning ska ha möjlighet att få dispens enligt de tidigare reglerna för att kunna slutföra sin utbildning. ”Synnerliga skäl” för dispens bör ersättas med ”särskilda skäl”.

Bonus vid frivillig, förtida återbetalning

Vid två tillfällen, nämligen under andra halvåret 1983 och under hela 1986, erbjöds låntagare att mot en premie frivilligt i förtid återbetala sin studieskuld. Premien var 5–20 procent beroende på antalet återstående betalningar. Ett sådant bonussystem ökar de förtida återbetalningarna till staten och minskar avskrivningarna, dvs. de innebär netto en besparing för staten. Därför anser Kristdemokraterna att ett bonussystem bör utarbetas och genomföras snarast.

Personligt kompetenssparande

Vi anser att ett personligt kompetenssparande är en uthållig finansieringsväg som möjliggör lärande under hela livet och som bör införas så snart som möjligt. Grundtanken med personligt kompetenssparande är att både arbetsgivare och arbetstagare betalar en del av löneökningstrymmet till ett utbildningskonto som disponeras av arbetstagaren. Arbetstagaren tar med sig kontot vid byte av arbetsgivare. Medel som ej används för studier förstärker pensionen. Detta möjliggör återkommande kompletterande utbildning som många idag inte har råd med. Vi utvecklar våra tankar om personligt kompetenssparande i motionen om arbetsmarknad och arbetsliv.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 5 oktober 2005

Torsten Lindström (kd)

Inger Davidson (kd)

Dan Kihlström (kd)

Ulrik Lindgren (kd)

Rosita Runegrund (kd)

Gunilla Tjernberg (kd)

Sven Brus (kd)

Kenneth Lantz (kd)

Chatrine Pålsson (kd)

Olle Sandahl (kd)